

EVOKACE

Geezer Butler

INTO THE VOID

s Black Sabbath

od začátku do konce

Geezer Butler: Into the Void: From Birth to Black Sabbath – and Beyond

Translation © Vít Malinovský, 2024

Copyright © 2023 Geezer Butler

All rights reserved.

ISBN 978-80-7511-775-5

ISBN 978-80-7511-776-2 (epub)

ISBN 978-80-7511-777-9 (pdf)

Věnováno památce Jamese a Mary Butlerových.

Díky fanouškům a příznivcům,
bez kterých by můj život vypadal úplně jinak.

POZNÁMKA AUTORA

Jednoho zářijového roku 1971 čekaly dvě dámy, paní Bagleyová a paní Heathová, na autobus na Victoria Road v Astonu, birminghamské čtvrti, kde jsem se narodil a vyrůstal. Vtom spatřily uprostřed ulice postávat ženu v „zelených našasených šatech“. Hned nato se objevil autobus a hasil si to přímo k ní. V tu chvíli by se v obou ženách krve nedořezal. V okamžiku, kdy už bylo střetnutí nevyhnutelné, ta třetí zmizela.

O pár měsíců později, tentokrát k večeru, kráčela stejným místem paní McFarlaneová. Kde se vzala, tu se vzala, vedle ní se náhle zjevila žena ve „žlutozelených šatech“. Spěchala přes silnici, a jakmile dorazila na protější chodník, zmizela. Později vyšlo najevo, že před lety na stejném místě zahynula při přecházení Victoria Road uvaďečka z biografu Aston Cross Picture House. V Astonu se vůbec děly záhadné věci. Není proto divu, že se Black Sabbath zrodili právě tam.

ÚVOD

Nedávno mi jeden kamarád poslal pomačkanou, ošoupanou černobílou fotku z mého vůbec prvního koncertu. Píše se rok 1965, místem činu je obecní sál v Erdingtonu a já na snímku pózuju jako John Lennon, zatímco a brnkám na svou nádhernou červenou kytaru Hofner Colorama.

Tomu klukovi na fotce je dneska sedmdesát. Má bílé vlasy a jeho Hofner Colorama nejspíš zahálí někde v bazaru nebo rezaví na půdě u nějakého kumpána z dětství. Šedesát let je rázem fuč. Jak se to sakra mohlo stát? Když se ohlédnu zpátky do těch časů, nechce se tomu už ani uvěřit.

Když jsi v rokenrolové kapele tak dlouho jako já, je to pořádný nářez. A když jsi byl v takové kapele v sedmdesátkách a osmdesátkách, byl to nářez na druhou. A hrát v Black Sabbath – to už bylo něco jako jízda na divokém koni.

Je malý zázrak, že všichni čtyři původní členové přežili sedmdesátá léta, nemluvě o tom, že jsme stále na tomhle světě. Během té doby jsme do sebe nasápali tolik alkoholu a drog, že by to potopilo bitevní loď. Hudební kritici se nás po celá desetiletí snažili zničit. Tolikrát se měnila sestava, že jsem občas ani nevěděl, v jaké kapele to vlastně hraju. Vydělali jsme miliony, o všechno jsme přišli a museli jsme se zas vrátit na začátek a všechno vydělat znovu. Některé desky byly skvělé a prodávaly se po tunách, jiné už tolik ne. Od Lichfieldu v hrabství Staffordshire až po Auckland na Novém Zélandu jsme přiváděli davy do varu, ale občas to smrdělo fraškou jako v kultovním snímku Spinal Tap. Spoluhráči si navzájem říkali a dělali strašné věci – občas to bylo skoro na kriminál – a šli po sobě jak raněná zvířata.

Když ale Sabbati jeli na plný výkon, což bývalo po většinu času, neexistovalo nic opojnějšího. Ozzy se šklebil jako šílenec, a přitom

zpíval a tleskal tak, jak to uměl jen on, Tony spustil další bravurní riff, Bill držel kapelu v pohybu a já duněl na basu. Čtyři odvěcí kamarádi z dělnické čtvrti, kteří se sblížili jako bratři a dělali to, za co by si většina lidí raději hodila mašli (kdyby nebyli muzikanti). Čtyři snílci, které okolí bralo od začátku za autsajdry a kteří to nakonec natřeli kritikům a pobláznili miliony fanoušků.

Pro tohle všechno jsem pokaždé, když jsem vstupoval na pódium, a to až do toho posledního koncertu, byl stále tím šťastným klukem z černobílé fotky. Přes všechno to trápení, které s tím bylo spojené, stále nebyl lepší způsob, jak se uživit. Vsadím se, že ani nikoho z vás žádný takový nenapadne. *Rocket engines burning fuel so fast, up into the night sky they blast* (raketové motory rychle spalují palivo a burácejí noční oblohou). Tohle přesně jsou Black Sabbath – i když jen blázen by byl předpověděl, že jim palivo vydrží tak dlouho, jak se stalo.

1. BYLO NÁS SEDM

ASTON

Když mi bylo šest let, někdy v roce 1955, navštívil mě kdosi z budoucnosti.

Ležel jsem zachumlaný v peřinách, a vtom mě probudila podivná záře. Otevřel jsem oči a uviděl otáčející se kouli, která se mi vznášela přímo nad hlavou. V temné ložnici vyzařovala světlo.

Zahleděl jsem se do ní a uviděl jakéhosi muže na jevišti. Měl dlouhé vlasy, stříbrné boty a hrál na kytaru. Jediné jeviště, které jsem do té doby viděl, bylo to školní, na kterém se prováděly Betlémské hry. Neměl jsem ponětí, jak vypadá kytara, natož aby na ni hrál muž s dlouhými vlasy ve stříbrných botách. Tehdy jsme neměli televizi a noviny v Anglii nebyly právě plné popových hvězd.

Koule se chvíli vznášela místností, a nakonec se protáhla vyhaslým krbem a zmizela v komíně. Možná to vypadá jako noční můra a věřím, že by to některé děti k smrti vyděsilo, mně to ale až tak divné nepřipadalo. Netrvalo dlouho a zakrátko jsem znova usnul.

Možná si řeknete: *No nazdar, já myslel, že Geezer byl v Black Sabbath přece ten rozumný. Jak mohl mít kluk z dělnické třídy v Birminghamu vizi, že je předurčen stát se rockovou hvězdou, když v padesátých letech ještě žádné rockové hvězdy neexistovaly?* No, přesně to jsem viděl. A ne jednou!

Když jsem se potom po pár hodinách probudil, v domě bylo ticho a klid. Nahřátá cihla, kterou jsem používal místo zahřívací láhve, už nebyla zabalená v ručníku, ale ležela mi na nohou jako kus ledu (kdyby vás to zajímalo, máma mi vždycky nahřála cihlu

nebo kus železa v troubě, zabalila ji do hadru nebo ručníku a dala mi ji do postele, aby mě zahřála, protože jsme v domě neměli ústřední topení – kdyby z ručníku vyklouzla hned potom, co mi ji máma dala pod peřinu, spálila by mi nohy a já bych se s výkřikem probudil). Ze zdi u postele se loupaly tapety vlhkostí. Kousaly mě štěnice, které se uprostřed noci objevovaly odevšad jako malá přepadová armáda. Když jsem nějakou rozmáchl, má krev vystříkla na zeď. Neustále jsme s těmi malými krvavými bestii bojovali insekticidem zvaným Flit, který nám nejspíš škodil víc než jim. Vskutku ponuré. Avšak soudě podle té koule má budoucnost vypadala docela slibně. Ať už to mělo znamenat cokoliv.

Když pomínu vznášející se koule a tajemné sny rockové hvězdy, dětství v poválečném Birminghamu bylo drsné. Aston, městská čtvrť, kde jsme bydleli, se pomalu vzpamatovávala z pohromy, kterou utrpěla za druhé světové války. Luftwaffe věnovala Birminghamu mimořádnou pozornost. Náš dům na Victoria Road 88 stál pár mil od velké továrny v Castle Bromwich, kde se stavěly Spitfiry, a také od továren ICI a Kynoch, kde se vyráběly chemikálie a munice. Jedna bomba poškodila střechu našeho domu, ale měli jsme štěstí v neštěstí. Dopadla na roh Victoria Road, kde zbořila dva domy a obchod.

Narodil jsem se 17. července 1949 v přední ložnici našeho domu. Ve stejné ložnici jsem se o dvacet let později probudil s textem a basovým motivem písně „Behind the Wall of Sleep“, který mi ležel v hlavě. Ta píseň se dostala na první album Black Sabbath.

Byl jsem sedmý syn sedmého syna, narodil jsem se sedmnáctého dne sedmého měsíce roku 1949, sedm minut před půlnocí. Den po mém příchodu na svět se mě sestra Eileen pokusila vyhodit z okna ložnice. Bylo jí pět let a do té doby byla miláčkem rodiny, takže se jednalo o záchvat žárlivé zlosti. Bůhví, co by byla udělala, kdyby měla máma takových dětí víc.

Moji rodiče, otec James a matka Mary, pocházeli z irského Dublinu, kde se narodila i má sestra Maura a bratři James a Patrick. Má

nejstarší sestra Sheila se narodila v Aldershotu na jihu Anglie, kde otec sloužil v britské armádě, zatímco Eileen a Peter se narodili v Astonu jako já.

Táta utekl z domova, když mu bylo teprve patnáct. Jeho otec byl strašně přísný a řezal ho, kdykoli se mu zachtělo. V osmnácti letech vstoupil táta do Královského skotského pluku a ve dvacátých a třicátých letech sloužil v Indii a Egyptě, než se nakonec usadil v Astonu. Byl to moudrý muž, který toho zažil opravdu hodně – irské povstání roku 1916, „invazi“ britské armády do Irska, vojenskou službu a za druhé světové války práci ve funkci pomocného hasiče. Dokázal obšírně hovořit o jakémkoli tématu, zejména o historii a zeměpisu. K tomu však nebylo pro veterány z dělnické třídy, udatných a bystrých jako byl on, právě mnoho příležitostí. Nakonec pracoval pro strojírenskou firmu Tube Investments, která balila ocelové trubky na vývoz do celého světa.

Táta se dřel až do úmoru. Každý den se vracel z práce úplně vyčerpaný, snědl večeři a před osmou hodinou se odebral do postele. Za celých třicet let si vzal volno jen jednou, když mu praskl dvanácterníkový vřed a odvezli ho do nemocnice.

Po pětadvaceti letech služby mu společnost Tube Investments věnovala zlaté hodinky. Nebyly to sice Rolexky, ale byly dost drahé. Táta je považoval za příliš okázalé, a proto je nikdy nenosil.

Máma (v Astonu se vždycky spíš říkalo „máma“ než „maminka“) byla sedmá z devíti dětí, které vyrůstaly v chudobě v Dublinu pod hrůzovládou britské armády a speciálních jednotek *Black and Tans*, kteří terorizovali obyvatele Irska. Po ukončení školy se stala chůvou a pak se roku 1929 provdala za tátu. Byla to výjimečná žena, která udržovala dům tak, že byl jak ze škatulky, a v jednom kuse vařila. Neměla totiž na výběr, když musela krmit tolik hladových krků. Než bylo uhlí běžné k dostání, vozila mě máma v kočárku do místní plynárny, vzdálené asi dvě míle od našeho domu, tam naplnila pytel koksem (ne, opravdu ne tím bělavým práškem do nosu), vyndala mě z kočárku, vyměnila za pytel a odnesla domů. Peněz

nikdy nebylo nazbyt, nikdo z nás však nikdy nevynechal žádné jídlo a máma vždycky dbala na to, abychom měli slušné oblečení a byli čistí a upravení.

Stejně jako táta nikdy nepila alkohol a byla stvořena pro domácí rutinu a železnou disciplínu. Každý pátek myla okna v celém domě, z nichž dvě jsem během jediného týdne rozbil fotbalovým míčem. Stále cítím pálení tátova koženého pásku, kterým mě vyplácel, když jsem moc zlobil. Ani máma nenechala být žádnou nespravedlivost: jednou jsem přišel domů s brekem, protože mi namlátil jeden větší kluk. Poslala mě zpátky ven s tím, že mu mám „pořádně naložit“. Přesně to jsem taky udělal, a tak jsem si u místních dětí vysloužil respekt.

Potrestala mě jen jednou, a to rákoskou, kterou měla schovanou pro případ, že by se někdo z nás vymkl kontrole. Tak to prostě tenkrát bylo – když mi máma nařezala, věděl jsem proč. Nebylo co zpochybňovat. Lepší rodiče jsem si nemohl přát. Vytvořili mi neuvěřitelně láskyplné a šťastné dětství.

Aston byla velmi dělnická čtvrť tvořená hlavně viktoriánskými řadovými domy. Tamní život byl spíš více dickensovský než moderní. Mléko a chleba se rozvážely koňským povozem (v ulicích Astonu jezdilo jen málo aut, a ještě méně kol). Když k nám domů chléb dorazil, byl horký a křupavý – od té doby jsem nikdy už tak dobrý chléb nejedl. Zatímco se Británie ještě probírala z války, ostatní potraviny byly na příděl, a to až do roku 1954, kdy mi bylo pět let. Když jste však nepoznali lahůdky, jako je čokoláda, sladkosti a všechny ty věci, které dnes děti považují za samozřejmost, nemohly vám chybět.

Až do mého věku dospívání byly občasné jednodenní výlety a prázdniny v Dublinu prakticky jedinou událostí, kdy jsem Aston opouštěl. Aston byl celý můj svět, což mi však vyhovovalo. Protože jsme toho moc neměli, starali jsme se jeden o druhého a sousedům se do talíře příliš nekoukali. Aston byl vzkvétající částí Birminghamu s velkou knihovnou, parkem, sportovišti, několika kostely

a školami, spoustou hospod, obchodů a kin. Mým prvním filmem byli *Vetřelci z Marsu*, na které mě máma vzala do místního kina, a dodnes patří k mým nejoblíbenějším. Každý týden jsem chodil na seriál o vesmírném superhrdinovi *Flashi Gordonovi* – není divu, že mě tak přitahovalo všechno, co nějak souviselo s vesmírem.

V divadle Aston Hippodrome se vystřídala spousta velkých hvězd, včetně Laurela a Hardyho a Judy Garlandové. Byl tu i přepychový jakobínský dům ze sedmnáctého století Aston Hall, sídlo rodiny Holteových, na který během anglické občanské války zaútočila parlamentní vojska, Luftwaffe ho však nějak minula. Roku 1821 v něm pobýval velký americký spisovatel Washington Irving, který tu napsal knihu *Bracebridge Hall*.

Důležitější však byla skutečnost, že v Astonu byla spousta práce, mimo jiné ve slavné továrně na omáčky HP a v pivovaru Ansells. Třebáže Aston nebyl nijak okouzlující a občas byl dosti drsný, nabízel všechno, co jste si mohli přát. Měl jsem vlastně docela štěstí, že jsem vyrůstal právě tam.

Náš dům by býval byl docela prostorný, kdyby v něm nežilo osm lidí. Sheila se roku 1951 provdala a odstěhovala. Mí tři bratři spali v přední ložnici, máma a dvě sestry v prostřední a já s tátou v zadní. Neměli jsme telefon, teplou vodu ani koupelnu. Elektrické zásuvky byly jen v přízemí. Měli jsme ještě původní viktoriánský krb, který musel být starý nejméně osmdesát let. Byla to taková ohromná černá litinová škatule s pecemi po obou stranách, kde jsme pekli kaštiny, brambory a anglický pudink. Také jsme měli docela velký dvůr, prostor na uhlí a místnost, kde původní viktoriánští obyvatelé skladovali krmivo pro koně. Když přšelo, hrál jsem si tam mezi harampádím, které ji vyplňovalo. Také jsem tam objevil obrázek nahaté ženy, který si tam asi schoval některý z mých bratrů. Kdyby ho máma nebo táta objevili, asi by padli ve vrtuli k zemi.

Koupání se konalo jednou týdně. Ze dvora se přitáhla plechová vana a voda se ohřívala v měděném kotli na plynových kamnech. Když jsme byli ještě malí, koupali jsme se před krbem v obýváku.

Když jsme povyrostli, koupali jsme se už v kuchyni, kde bylo trochu víc soukromí. Alespoň tedy teoreticky. Jednou večer, když se má sestra Maura koupala, jsem si cvrknal s kuličkami a jedna z nich uvízla pod kuchyňskými dveřmi. Když jsem ji vytahoval, uviděl jsem ji, jak vylézá z vany. Když se pak vrátila osušená a oblečená do obýváku, zeptal jsem se jí, proč má mezi nohama kartáč. No, bylo mi teprve šest.

Měli jsme to štěstí, že jsme měli venku vlastní záchod, někteří naši sousedé se totiž o něj museli dělit. Když jsem se dozvěděl, že někteří lidé mají záchod v domě, byl jsem znechucen – *to jako že ty lidi fakt kaděj přímo uvnitř domu?* Ne že by byl ten náš záchod nějaký zvláštní luxus, v zimě tam totiž zatraceně mrzlo. A také jsme neměli toaletní papír. Místo něj jsme používali noviny... až když si je všichni přečetli. V sobotu však byly místní fotbalové (pro Američany „soccerové“) noviny růžové a zdály se být o poznání měkčí. Proto byla neděle nejvhodnější dobou k vyprázdnění střev. A pokud tam byl obrázek nějakého hráče z týmu Birmingham City nebo West Brom, kterým jste si mohli vytřít zadnici, bylo to ještě daleko lepší.

ASTON VILLA FOOTBALL CLUB

Pokud jste tehdy byli z Astonu, fandili jste Aston Villa Football Clubu. Přes to nejel vlak. Žádný Manchester United, Liverpool nebo Chelsea, jak to dnes dělají někteří mladí z Astonu, jen proto, že mají víc peněz a vyhrávají. A už vůbec jste nefandili klubu Birmingham City, který byl obávanou „spodinou“ ze špatné čtvrti. Musí se ale nechat, že jejich příznivci drží s tímto klubem v dobrém i zlém. A tehdy to bylo hlavně ve zlém období. Dokonce bych si troufl říct, že ten tým byl ostudou města.

Těm, kteří toho o fotbale moc nevědí, dám nyní krátkou lekci: V počátcích organizované soutěže v Anglii byla Villa velmocí,

která v období 1886-1920 získala šest ligových titulů a šest pohárů Fotbalové asociace. Sama královna Viktorie prý byla její fanynkou, stejně jako nyní princ William. V době, kdy jsem přišel na svět, Villa stále držela rekord v počtu dosažených vítězství v poháru FA a patřila k pouhým dvěma týmům, které vyhrály ligu i pohár v jediné sezóně. Byla pro mě druhým náboženstvím, hned po katolictví. Dnes je mým jediným náboženstvím.

Řev z tribuny Holte End na stadionu Villa Park, která tehdy ještě nebyla krytá a pojala asi dvacet tisíc diváků, býval slyšet až k nám domů. Slýchat takový hluk týden co týden, to mělo na malé dítě hluboký vliv. Také si vzpomínám, jak tam v padesátých letech nainstalovali reflektory, které pak zalévaly září celou čtvrť, jako nějaká vesmírná loď zaparkovaná na konci ulice. Když Villa hrála doma, hrál jsem si na dvorku s naší border kolí jménem Scamp s míčem. Pokaždé, když dala Villa gól a jako přílivová vlna se k nám dovalil mohutný řev, představoval jsem si, že to fandí mně.

Roku 1957, když mi bylo sedm, se Villa probjovala do finále poháru FA a táta šel koupit malou černobílou televizi, abychom se na to mohli všichni dívat. Villa neměla prázdnou šanci, protože naši soupeři Manchester United právě dosáhli na ligový titul a jejich hlavní hvězda Duncan Edwards byla něco jako David Beckham oné doby. Ty peníze za televizi však byly velmi dobře investované, protože Villa nakonec vyhrála 2:1 a získala rekordní sedmou trofej (zase ta magická sedmička!) díky dvěma gólům mého hrdiny Petera McParlanda.

Sestra ten den ležela v posteli se zánětem mandlí, a tak mě máma poslala do obchodu pro láhev Lucozade a čokoládu Smarties (v Británii se tehdy mělo za to, že zlatavý perlivý nápoj Lucozade je zázračný všelék). Já si však všechny ty dobroty, místo toho, abych je dal sestře, nechal sám pro sebe. A od té doby již každé finále poháru sleduji s Lucozade a Smarties (tedy s tou veganskou variantou).

Od sedmi let jsem směl chodit na zápasy sám nebo s kamarády. Vstup na tribunu Holte End stál jen jeden šilink (pět pencí). Když

jsem neměl ani ten šilink, propízl jsem se o přestávce zadarmo. Při závěrečném hvizdu jsem přeskočil nízký plot za brankou, brodil se hustým, lepkavým bahnem (jak se v tom bahně hrálo, to si nedokážu představit) a poplácával Petera McParlanda po zádech. Vsadím boty, že se chudák Peter nemohl dočkat, až se mě zbaví.

V těch raných dobách ještě neexistovala žádná segregace davů, takže jste mohli bez problémů stát spolu s fanoušky hostů a vyměňovat si vtípky. V šedesátých letech to však už začalo být nebezpečné. Fanoušci týmu Manchester United získali jako první pověst chuligánů. Poté, co jsme je porazili ve finále poháru roku 1957, přicházeli do Villa Parku s odznaky „We Hate Villa“ (Nenávidíme Villu). Jednou v sobotu po poledni jsem byl na svém oblíbeném místě za brankou, když jsem si všiml, že se na Holte End vydaly stovky příznivců United. Sotva pár minut po výkopu se chlapík vedle mě zhroutil a z hlavy mu crčela krev. Zasáhla ho hrozená láhev od piva. Najednou začaly vzduchem létat lahve a příznivci Villy padali jako mouchy. Policie rychle zasáhla, ale titulky místních novin se ten večer věnovaly jen ostudnému chování fanoušků United. Fotbalové chuligánství ukázalo svou škaredou tvář, a od té doby už nikdy nezmizelo. Zanedlouho jsme hráli s týmem Nottingham Forest. Ještě před zahajovacím výkopem fanoušci Forestu napadli fanoušky Villy na Trentském mostě a začali je shazovat do řeky. Naštěstí se mi podařilo uniknout a krátce po zahájení zápasu jsem se dostal na stadion.

Dva roky po sedmém vítězství v poháru FA Villa sestoupila z První divize, jak se tehdy Premier League jmenovala. Byli jsme s tátou tenkrát v kině, a když jsme se vrátili domů, v rádiu právě hlásili, že Villa sestoupila. Propukl jsem v pláč a až do rána nepřestal vzlykat. Avšak to nejhorší, co se mi v souvislosti s Villou stalo, nebyl ani výprask, ani sestup. To datum mám dodnes v paměti: 14. listopadu 1959. Villa hrála s Charltonem Athletic a já měl cestou na stadion vyzvednout svého kamaráda Francise Egana. V okamžiku, když jsme se chystali vyrazit, zavolal nás jeho táta zpátky a řekl:

„Nechceš raděj ušetřit peníze a pomoci mi vymalovat obývací?“ „Ne!“ odpověděl jsem. Nemohl jsem uvěřit vlastním uším. Zmeškat zápas Willy? Zmeškat příležitost vidět Petera McParlanda a Gerryho Hitchense, mé hrdiny, jak úřadují? Ani náhodou! Francisův táta však trval na tom, že to bude stejně nudný zápas, možná i skončí plichtou, a řekl nám, že nám vlastně prokazuje laskavost. Bylo mi jasné, kam tím míří. Kdybychom ho neposlechli, nejspíš by mi zakázal se s mým nejlepším kamarádem vídat, a Francis by ještě schytl sekec. A tak jsem jen velmi neochotně souhlasil.

Při malování jsme ze stadionu opakovaně slyšeli vítězný pokřik, daleko bouřlivější než obvykle. *Co se to tam sakra dělo?* Cestou domů jsem se zeptal jednoho fanouška Willy, jak to dopadlo. „Jedenáct jedna!“ odpověděl s širokým úsměvem na tváři a zvednutým palcem. Bylo to jedno z největších vítězství Willy v historii a já byl na dně. Netřeba dodávat, že to mé přátelství s Francisem provždy změnilo. Ještě dneska mě z toho bolí srdce.

ZVÍŘÁTKA

Fotbal mi bohužel nikdy moc nešel. Do školního týmu mě vybrali jen párkrát a náš starý dobrý pes Scamp na tom byl v brance asi lépe než já. Dostal jsem ho k sedmým narozeninám. Chodili jsme spolu na dlouhé procházky a stali se nerozlučnou dvojkou. Zamíloval jsem si ho víc než jakéhokoli kamaráda.

Tehdy lidé nechávali své psy potulovat se po ulicích bez doprovodu. Jednou v noci se Scamp vrátil domů v hrozných bolestech, protože ho někdo polil kyselinou. Vypálila mu díru do zad, a tak jsme ho odvezli k místnímu veterináři, kde rodiče utratili za jeho léčbu valnou část svých životních úspor. Trvalo měsíce, než se popálenina zacelila, ale zůstala mu obrovská lysina, protože na postiženém místě přestala růst srst. Několik dní po tomto útoku vyšel v místních novinách článek o jakémsi vyšinutém chlapíkovi,

který na někoho vychrstl kyselinu. Ten také přiznal, že kyselinu nejdříve vyzkoušel na psovi. Doufám, že se dostal do pekla.

Náš dům byl plný domácích zvířat. Kolem jezdíval vetešník s vozíkem a vykřikoval „starý železo, starý hadry!“, a cokoliv vám doma přebývalo, vyměnil za mladá kuřata. Měli jsme králíka a zlatou rybkou, malé říční rybky a pulce, a dokonce i želvu, kterou jsem jednou našel ve vchodu za domem. Želva neustále utíkala a směřovala do místní hospody White Swan, kde ji však pokaždé vykázali. Kvůli Scampovi jsem se stal vegetariánem, což bylo v padesátých letech v Astonu poměrně nezvyklé.

Když jsem byl malý, nevěděl jsem, odkud se maso bere. Bylo to prostě něco, co se objevilo na mém talíři (maminka ho jedla jen zřídka, ale vařila ho pro nás ostatní). Jednou jsem rozřízl kousek masa a uviděl, jak se z něj vyhrnula krev. Zeptal jsem se mámy: „Odkud se to maso vůbec vzalo?“ Odpověděla: „Ze zvířat.“ Měl jsem pocit, že je to snad ta nejodpornější věc, jakou si lze jen představit. *Kdo by chtěl jíst hniјící maso z mrtvého tvora? A jaký je vlastně rozdíl mezi Scampem, prasetem nebo krávkou?* Od té doby jsem se masa už nikdy nedotkl.

JAK TO DE, KÁMO?

Se svými sourozenci jsem si báječně rozuměl, ale většina z nich byla na hraní se mnou příliš stará. Jimmyho a Paddyho povolali do armádní služby, takže jsem se s nimi začátkem padesátých let moc nevídal. To díky Jimmymu jsem dostal přezdívku Geezer (ve skutečnosti se jmenuji Terence). Byl ve službě se spoustou chlapíků z East Endu mluvících dialektem cockney, a když se vrátil domů na opuštěák, začal všem říkat „geezer“ (lidé z londýnského East Endu říkají „Alright, geezer?“ tak, jako Američané „What’s up, dude?“ – tedy „Jak je, kámo?“). A protože mi tehdy bylo teprve sedm a k Jimmymu jsem jako ke staršímu bráchovi vzhlížel, začal jsem také všem říkat „geezer“.

Jimmy se s oblibou pral. Jednou v sobotu večer se vrátil z hospody celý od krve a se dvěma monokly. Zeptal jsem se ho: „Ale ne. Dostals nakládačku?“ A on odpověděl: „Ani ne, ten druhý je ve špitále.“ Jimmy také miloval vojenský život a chtěl se přidat ke speciálním jednotkám britské armády SAS, ale během výcviku, právě když měl skočit z věže při nácviu seskoku padákem, zjistil, že trpí závratí.

Roku 1956 byl Paddy vyslán do Afriky, aby se zúčastnil britské, francouzské a izraelské invaze do Egypta (známé pod označením Suezská krize). Tehdy jsem poprvé viděl mámu plakat. Paddy byl výborný střelec a prošel speciálním bojovým výcvikem. Když se vrátil z Egypta domů, byl vyznamenán medailí. Strčil ji do šuplíku, a pak už ji nikdy neviděl. Jednou v noci se na něj vrhli dva lupiči, ale on je pár ranami srazil k zemi. Jeho speciální výcvik se nakonec hodil.

Peter, druhý nejmladší syn v rodině, byl zproštěn vojenské služby, protože po jednom úrazu v dětství nedoslýchal na obě uši. Tak se z něj stal pořádný pásek, toulal se po ulicích Birminghamu působil samé problémy. Oblékal se celý do černého, nosil dlouhý kabát, těsné roury, špičaté boty a bolo kravatu. Také měl speciálně upravené sako s žiletkami všitými do klop. Kdyby ho někdo za ty klopky chytil, pořádně by si pořezal prsty. V podlouhlé vnitřní kapse skrýval gumový pendrek vyztužený pořádným kusem olova a tři vystřelovací nože. Jednou, když jsme byli na rodinné návštěvě v Dublinu, uviděl bratra jeden vtipný Ir a prohlásil: „Helemese! Smrt si bere dovolenou!“ Všichni se váleli smíchy, a dokonce i Peter se usmál. Ten starý chlapík se vlastně trefil do černého: Petera i mě odedávna spojovala morbidní záliba ve všem, co nějak souviselo se smrtí.

Vzhledem k tomu, že od konce druhé světové války, během níž mí rodiče a sourozenci přežili nálety, chudé potravinové přiděly a evakuaci do cizích rodin na venkově, uběhlo pouhých pár let, panovala v našem domě doslova zhmožnělá atmosféra strachu.

Moc tomu nepřidala ani skutečnost, že Paddyho poslali do válečného konfliktu v Suez a že se po vypuknutí studené války začal kolem nás snášet přízrak jaderné hrozby. Dům byl plný vzduchovek, nožů, bajonetů, a dokonce i revolveru, který jsem našel schovaný pod měděným kotlem v kuchyni. Všechny tyto zbraně tu zůstaly z války, ze strachu před invazí.

Jednou jsem viděl plakát k filmu *Tábor na Krvavém ostrově* zobrazující japonského vojáka, který se chystá nějakému zajatci setnout hlavu. Z takového plakátu by se většině dětí nejspíš zvedl žaludek, mě však ta demonstrace násilí podivně vzrušovala. Předstíral jsem, že jsem také japonský voják, a prováděl jsem stínání hlav bajonetem na starém pařezu, na který imaginární oběť položila hlavu. Jednou mě jeden z bratrů poslal k benzinové pumpě pro petrolej do kamen v ložnici. Vešel jsem dovnitř v plynové masce a německé přilbě a pumpař se děsně rozčílil: „Spousta lidí tady z okolí zařvala v boji proti tý svoloči! Okamžitě sundeš tu helmu!“

Peter byl Hitlerem a nacisty doslova fascinován. Někomu to může připadat šílené, obzvlášť pokud se narodil za války. Oddával se se svými kamarády hrám na válku mezi Angličany a Němci, tak jako já si hrál se svými vrstevníky na kovboje a indiány. Nejspíš to bylo proto, že válečnou dobu poznali jen během prvních pár let svého života. Kdo ví, co s citlivou dětskou myslí udělá neustálé bombardování a úprky do protiletectvých krytů. Peter sbíral nacistické regálie, odznaky, medaile, uniformy, a dokonce se i naučil trochu německy. V Dublinu našel obchod s deskami, kde prodávali nahrávky Hitlerových projevů a písní rebelů z IRA, které byly v Británii zakázané. Pašoval je domů, schované v obalech desek irských populárních zpěváků, a pouštěl si je na gramofonu na kliku ve své ložnici, protože v poschodí nebyly elektrické zásuvky.

Táta byl potetovaný, a tak, když bylo Peterovi šestnáct, vyrazil do tetovacího salonu a nechal si na předloktí vytetovat hákový kříž s mečem. Když to táta viděl, šel z toho do vývrtky. Tetování se Peterovi zanítilo, což bylo ku prospěchu věci. Když se zotavil z horečky,

donutil ho táta, aby se vrátil do salonu a nechal si tetování upravit na něco méně pohoršujícího. Nakonec odtamtud odešel s nějakými růžemi, pod kterými byl nápis „MÁMA“. Jakmile se Peter začal zajímat o holky, Hitler i nacisté se bohudík stali minulostí – a já kvůli tomu, co se mu přihodilo, nikdy žádné tetování nechtěl.

Každou sobotu ráno jsme s Peterem pořádali wrestlingové zápasy. Jednou se ale nechal unést a udělal mi monokl. Tím večeré zápasy skončili, byl příliš násilný. Hodně času jsem trávil s nejmladší sestrou Eileen a pořádně jsme se škádli. Když jsem nebyl zrovna s ní, trávil jsem čas s kamarády ze školy nebo ze sousedství. Neměl jsem nikdy kamarádů moc, ale ani jsem nebyl nijak stydlivý. To přišlo až později, po letech koncertování se Sabbathy a následkem touhy po soukromí.

Naše oblíbené hřiště bylo doslova vybombardované, ty dva domy a obchod, které Luftwaffe zdemolovala, nebyly nikdy obnoveny. Jednoho dne jsem našel velký kus bomby, která to všechno měla na svědomí. Naším útočištěm se stal opuštěný nákladák, který tam někdo odstavil. Kradli jsme sousedům ze zápraží chleba a mléko, pak se stáhli do toho auta a pořádně se tím vším naládováli. Naproti přes silnici byl napůl zatopený protiletectký kryt, kam jsme se občas odvážili vstoupit. Mí rodiče a sourozenci ho za války využívali tehdy, když bylo bombardování příliš masivní na to, aby bylo bezpečno v malém krytu na našem dvorku.

Mít bombardované místo jako hřiště, to může vypadat trochu pochmurně. Tak to ale vůbec není. Byl to dětský ráj, místo, kde jsme mohli uskutečňovat naše fantazie. Rozhodně jsem prožil dobrodružnější dětství než mnohé dnešní děti, které tráví veškerý čas v ložnicích a zírají do počítačových displejů. Pobíhal jsem po těch rozvalinách a střílel z dětské pistolky – vesmírné nebo kovbojské, podle toho, jakou postavou jsem chtěl zrovna ten den být – a přenesl se do jiného světa. A protože místní obchody prodávaly za hubičku přebytečné armádní vybavení, mohli jsme si jako děti pořídit armádní doplňky, díky kterým byly naše válečné hry mnohem opravdovější.

Vždycky jsem u sebe nosil nůž, i když to bylo hlavně pro parádu. Jen jednou jedinkrát jsem se jím oháněl tehdy, když na mě jiný kluk vytáhl nůž. Chvilí jsme těmi noži šermovali, než nám došlo, že se nechceme vzájemně pobodat doopravdy. Mohlo to ale dopadnout škaredě. Jednou jsem bojoval s mečem (byl dřevěný!) se sousedem Johnnym Smithem na střeše místní školy. Trochu jsem se nechal unést, srazil jsem Johnnyho ze střechy a on si zlomil ruku. Jindy jsem si hrál s Johnnyho bratrem Robertem a rozřízl mu hlavu hranou rezivě plechovky. Musel jít tehdy na šití a tetanovku a jeho máma si pak k nám přišla na mě postěžovat. Nebylo se jí co divit.

ROZBROJE

Co se nás dětí týče, naše potyčky byly většinou jen nevinné. Byl jsem však párkrát svědkem opravdu brutálního násilí, zejména v hospodě White Swan a jejím okolí. Když jsem byl malý, žili v naší čtvrti hlavně Irové, pár rodin ze Skotska a jedna z Yorkshiru. Pak se sem ale začalo stěhovat stále více rodin z Indie, Pákistánu a Bangladéše, které sem přilákala práce v různých průmyslových odvětvích, a začalo přibývat rasových a národnostních střetů.

Jednou večer jsem viděl chlapíka ze Západní Indie s rozbitou hlavou, když po něm jeden Ir hodil cihlu. Čeho se dopustil? Jen se chtěl napít v hospodě White Swan. Jindy byl před hospodou pobodán mladý Pákistánec. Matka ho držela v náručí, dokud nepřijela záchranka. Násilí jako by nikdy nemělo konce. To jsem se zase jednou vracel domů a uviděl muže bezmocně ležícího u zdi našeho domu, kterého několik Pákistánců rozcupovalo na kusy rozbitými lahvemi od mléka. Z obličeje mu visely cáry masa, a když na místo dorazila sanitka a policisté, sotva dýchal.

Některé události, kterých jsem byl svědkem, byly však úplně prapodivné. Tak například jakýsi Ind, co se přistěhoval do jednoho z protějších domů, se neustále vykláněl z okna své ložnice a na

každého černocha, který šel náhodou kolem, křičel: „Vrať se do Afriky, ty černej parchante!“ Kdo ví, co se mu přitom honilo hlavou, v tom domě však dlouho nevydržel – nejspíš ho odvezli do blázince.

Učitel nám říkal, abychom příchozí z Asie, když je potkáme na ulici, vítali slovy *as-salamu alajkum* („mír s tebou“). Když jsem to však poprvé zkusil, chlapík vytasil nůž a začal mě honit. Netuším, proč to udělal, ale zřejmě se cítil uražený. Jindy jsem zase šel se svojí kamarádkou po Victoria Road, a vtom nás zastavil nějaký Asiat. Myslel jsem si, že zabloudil a chce se zeptat na cestu, nakonec mi však došlo, že mi chce zaplatit za to, aby s ním šla má kamarádka k němu domů. Když jsem odmítl, začal mi vyhrožovat nožem, ale naštěstí se nám podařilo uniknout.

Nebyla tu však jenom nedorozumění a nepřátelství. Když se do sousedství přistěhovala jedna indická rodina, sprátelil jsem se s jejich synem Magenlalem a zamiloval se do jeho sestry Madhu. V den, kdy se přistěhovali, nám jejich matka zoufale zabouchala na dveře. Šel jsem za ní do jejich bytu, kde mi ukázala na otevřený kohoutek, který způsobil potopu z přetékajícího kuchyňského dřezu. Neuvedomila si, že k zastavení vody stačí otočit kohoutkem obráceným směrem.

Jich dům mě vždycky přitahoval. Protože tu nemohli sehnat suroviny do indické kuchyně, na dvorku si pěstovali bylinky a koření a nad střechou přístavku sušili placky čapátí. Na stěnách měli pověšené obrázky boha se sloní hlavou a gurua, podobně jako my máme obrázky Ježíše a Marie. Protože táta v Indii sloužil v armádě, vysvětlil nám, že ten sloní bůh představuje indického boha Ganěšu a guru je hinduistický duchovní učitel. Sprátelil se s jejich otcem a často si povídali přes zahradní zídku, zatímco kouřili *šerutky*, doutníky, které táta od dob svého pobytu v Indii neměl.

Rodiče by nikdy nepřiznali, že byli diskriminováni, být však Irem v Británii bývalou tou dobou často těžké. Snažil jsem se to pochopit, vždyť přece táta a tisíce dalších Irů bojovali za Británii

v obou světových válkách. Můj strýc Tommy byl zraněn v Barmě, kde předstíral, že je mrtvý, aby ho Japonci nevzali do zajetí. Ležel tam v bahně tak dlouho, až chytil malárii. Musel se pak u nás v Astonu zotavovat, dokud se nedal natolik dohromady, aby se mohl vrátit domů do Dublinu. Předpokládám, že ta nevraživost měla co do činění s bombovými útoky provedenými Irskou republikánskou armádou v Anglii na začátku druhé světové války. V nedalekém Coventry zabila jedna taková bomba pět lidí a sedmdesát jich zranila, a proto se spousta Britů domnívala, že Irové stojí na Hitlerově straně. Někteří možná ano, ale drtivá většina – včetně mého otce a strýce – ne.

Jednou jsme si s kamarádem z Belfastu hráli venku, a vtom se na nás utrhł popelář: „Uhněte z cesty, vy malý irský píči!“ Nikdy předtím jsem takové slovo neslyšel. Ten večer, když jsme společně seděli u stolu, ze mě najednou vypadlo: „Co je to píča?“ U nás doma vždy platil přísný zákaz mluvit sprostě – kdyby mi bylo jen vyklouzlo „hovado“ nebo „sráč“, táta by mi řekl, že takhle mluví jen ubožáci, a seřezal by mě řemenem –, tohle však vyznělo tak, jako bych prohlásil, že jsem ďábel.

Sourozencům v tu chvíli zaskočilo, div se nezadusili jídlem. Máma s tátou se pokřižovali a bleskově odříkali asi tak deset zdrávasů. Neodolal jsem a navázal další otázkou: „To je něco jako čiča?“ Po dlouhém a trapném tichu mi nakonec někdo sdělil, že je to moc škaredé slovo a že už se nikdy nemá říkat. I teď mluvím sprostě jen zřídka, přestože jsem strávil tisíce dní ve společnosti Ozzyho Osbournea.

Nikdy jsme nejezdili na dovolenou do Británie ani nechodili do restaurací nebo kaváren. Na jednodenní výlety do přímořských měst, jako je Rhyl, Weston-super-Mare a Aberystwyth, jsme si s sebou brali vlastní jídlo. Jednou si má sestra Maura zamluvila ubytování v penzionu v Blackpoolu. Když tam dorazila, uviděla na dveřích ceduli s nápisem: ŽÁDNÍ IROVÉ, ŽÁDNÍ ČERNOŠI, ŽÁDNÍ PSI. Otočila se na podpatku a zamířila zpátky domů.

Každý druhý rok jsme jezdili do Dublinu, parním vlakem z Birminghamu do Holyheadu a odtamtud lodí do Dún Laoghaire. Při jedné cestě vlakem do Holyheadu jsme seděli v kupé se dvěma jeptiškami. Jedna z nich jedla sendviče z plechové krabičky, a když je dojedla, prohodila krabičku úzkou škvírou částečně staženého okna. Měla tak přesnou mušku, až jsem měl pocit, že musí mít nějaké nadpřirozené schopnosti. Když jsem poprvé nastoupil na loď do Dún Laoghaire, všiml jsem si záchranných barelů umístěných na každé straně trupu. Myslel jsem si, že to jsou hlubinné pumy, a začal propadat panice, že tu jsou pro případ útoku ponorek.

V Dublinu jsme bydleli u babičky na Upper Leeson Street, navštěvovali tety, strýce a bratrance a zpívali irské rebelské písně jako „Kevin Barry“ nebo „The Rising of the Moon“. Babička Butlerová byla jediný prarodič, kterého jsem poznal, protože ostatní zemřeli ještě předtím, než jsem se narodil. Od ní jsme chodili na procházky podél kanálu při Mespil Road nebo do parku St. Stephen's Green. Tam jsem si všiml, jak se někteří lidé křížují, když procházejí kolem domu stojícího na druhé straně ulice. Zeptal jsem se táty proč a on mi vyprávěl, že se tam kdysi v okně zjevil kříž a lidé v tom spatřili zázrak. Jiné procházky už tak příjemné nebyly. Jednou jsem se popral se dvěma Irčaty, které štal můj anglický přízvuk. Neměl jsem šanci!

2. JEŽÍŠ, MARIE A JOSEF

VYMYTÝ MOZEK

Byl jsem vychován jako přísný katolík a užíval jsem si rituálů mše, svatého přijímání, zpovědi a požehnání, stejně tak jako té omamné vůně kadidla a také toho, jak se všichni oblékali do nedělních šatů.

Podle mého názoru je každé náboženství vymývání mozků, které se dědí. Každé náboženství se samo prohlašuje za „jedinou pravou víru“, třebaže každé náboženské učení pokaždé vymyslel nějaký chlápek, který prostě jen nechtěl následovat to předchozí. Jako dítě jsem byl tak trochu fanatik. Líbila se mi představa Ježíše, Marie a Ducha svatého. Připomínalo mi to pohádku. Dokonce ani děsivý pohled na nebožáka s hlubokou ranou v boku přitlučeného na kříž – považovaný za vhodný i pro malé děti – mě nedokázal odradit.

Začaly mě fascinovat duše, a když mi posla nějaká ryбка, jal jsem se ji pitvat žiletkou, abych zjistil, jestli v ní ještě zůstala duše. Když mi bylo šest, umřel nám pes Rusty, a tak jsme ho pochovali na dvorku. O pár měsíců později jsem ho vykopal a také otevřel. Jeho duši jsem nenašel, a tak jsem předpokládal, že se rozplynula.

Po prvním svatém přijímání, to mi bylo sedm, jsem začal utrácet kapesné za nejružnější náboženské předměty. Na určitou dobu se staly hračky, pistolky a komiksy pasé. Místo toho jsem si kupoval růžence, křížky, medailonky, modlitební knížky, obrázky Ježíše a zkrátka všechno, na co má hotovost stačila a co bylo k dostání v depozitáři kostela Nejsvětějšího Srdce Páně.

Mou první ambicí bylo stát se ministrantem, na to však byl dlouhý poradník. Zřejmě jsem nebyl jediný náboženský cvok

v Astonu. A když jsem konečně dostal šanci, to už mi bylo asi jedenáct, zaspal jsem a zmeškal konkurz. Má touha vstoupit do služeb božích zřejmě nebyla tak silná a brzké vstávání nikdy nepřestalo patřit k mým slabším stránkám.

Katolické náboženství, které se kázalo v kostele, představovalo slušnou směs ohně a síry, a mělo v nás vyvolat bohobojnost. Jednu neděli náš kostel navštívil misionář, který se vrátil z druhého konce světa, a měl kázání. Byl na něj děsivý pohled. Byl oděn do splývavého černého pláště, a když na kazatelně řečnil a máchal rukama, vypadal jako obrovský netopýr v letu. Zdálo se, že mu působí mimořádné potěšení, když svému obecnstvu oznamuje, že je odsouzeno k záhubě a že smrt je již nablízku. Dokonce tam padla i zmínka o tom, že všichni smilníci budou zatraceni. Nejsm si už jistý, jestli jsem tehdy věděl, co je to smilník. Dodnes mám z oné jedinečné mše schovanou brožurku s varováním před smrtelným hříchem a peklem jako připomínku toho děsivého odpoledne. Mimochodem, ten leták se jmenuje *Heaven or Hell* (Nebe nebo peklo).

Zanedbání nedělní nebo jiné sváteční mše bývalo považováno za jeden z těchto smrtelných hříchů. Naštěstí se však v neděli ráno konalo hned několik bohoslužeb. Každou sobotu jsem chodil ke zpovědi a pokaždé se zpovídal ze stejných hříchů – neumytí nádobí, hádka se sestrou –, což mělo za následek tři zdrávasy jako pokání. Jednou jsem šel ke zpovědi se synkem své sestry Sheily, Jimmym, který byl jen o dva roky mladší než já. Šel do zpovědnice jako první a já zvenčí slyšel, jak se kněz začal hlasitě smát. Když Jimmy vyšel, zeptal jsem se ho, z čeho se zpovídal. Přiznal se, že řekl mámě, že má velký červený nos. Dostal za to nejspíš jen jeden zdrávas.

Mí bratři vždycky předstírali, že chodí na mši na jedenáctou, která příhodně končila v poledne těsně před otevřením hospod. Když u nás na dveře zaklepal kněz, bratři proběhli obývánkem a potom rychle nahoru po schodech, kde se schovávali v ložnici, dokud kněz neodešel. Ten většinou poseděl asi tak čtvrthodinku a zíral na

televizi, jako by v ní právě vysílali mimozemšťané. Když jsem ho zdvořile požádal, požehnal některé z mých nově nabytých náboženských akvizic, a pak se rozloučil a pokračoval ve svých pochůzkách.

Nakonec jsem s docházením na mše přestal, jedna místní jeptiška mě totiž neustále oslovovala „slečno“, protože jsem si nechal narůst dlouhé vlasy. Kdykoli jsem přišel na mši, zamířila si to ke mně a zeptala se: „Mohu vám najít místo, slečno?“ Zřejmě si myslela, že je to legrační. Nakonec jsem se neudržel a vystříhl na ni viktorku (stará dobrá britská alternativa vztyčeného prostředníku). Pak jsem odkráčel pryč a už se nikdy nevrátil. Ale jednou katolík, v srdci navždy katolík. Aspoň na tohle jsem přišel.

VE ŠKOLNÍCH ŠKAMNÁCH

V mé první škole, Sacred Heart, byli téměř všichni žáci Irové nebo měli irské rodiče, ale bylo tam i pár Italů a jeden židovský kluk. V této škole byla vyžadována přísná kázeň. Když jste přišli pozdě nebo jedli ve třídě, dostali jste od ředitele výprask. Když šla máma do nemocnice na operaci štítné žlázy, začal jsem během vyučování brečet, protože jsem se bál, že už ji nikdy neuvidím. Místo utěšování mě vytáhli ze třídy a dostal jsem výprask. Jeptiškám se však v krutosti nevyrovnal nikdo.

Jednou jsem ve školce, to mi bylo pět let, dostal na hraní krabici s úplně novými olověnými vojáčky, kteří se mi moc líbili. Figurky však byly křehké a já jedné z nich nechtěně urazil hlavu. Když to uviděla jeptiška, párkrát mě udeřila hranou dřevěného pravítka přes klouby, a tím mi způsobila nesnesitelnou bolest. Nemohl jsem vůbec ohnout prsty, měl jsem je oteklé a zhmožděné. Nemohl jsem to ani říct rodičům – ti tehdy věřili, že když za něco dostanu, tak si to taky zasloužím, a navíc mi jako Irové neustále vštěpovali, že nemám nikoho „udávat“. Od toho dne jsem si vždycky raději zdřímnul, než abych si zase hrál s těmi vojáčky.

Když mi bylo deset let, dostali jsme ve škole bez jakéhokoliv předchozího upozornění podivnou písemku. Odpověděl jsem na dané otázky a rychle na všechno zapomněl. O pár měsíců později mi oznámili, že jsem úspěšně složil zkoušku „11+“, aniž bych o tom tušil. Pro děti z dělnické třídy v Anglii bylo úspěšné složení této zkoušky zásadním okamžikem, protože pak mohli studovat na gymnáziu. Gymnázia měla vyšší úroveň než střední všeobecně vzdělávací školy nebo takové střední školy, kam chodily děti, které neuspěly u zkoušky jedenáct-plus. Vzdělání na gymnáziu obvykle znamenalo šanci získat solidní práci v kanceláři, nikoliv u pásu ve fabrice. Proto byli mí rodiče tak šťastní.

V září 1960 jsem nastoupil na gymnázium v Holte, kam jsem to měl z domova ještě blíže než do Sacred Heart. Byl to zvláštní pocit, protože škola Holte představovala až do té doby společného nepřítele. Mezi katolíky ze Sacred Heart a protestanty (neboli „proťáky“) z nedaleké školy Prince Alberta, kde se vzdělával Ozzy, probíhaly odjakživa boje. Přesto však obě tyto strany spojovaly síly v boji proti žákům z Holte, protože je měly za fajnovky a náfučky. Teď jsem byl ale jedním z nich, takovým „švábem z gymplu“.

Učební osnovy na gymnáziu byly náročné a v jedenácti letech jsem se najednou začal učit spoustu podivných a úžasných předmětů, včetně francouzštiny, latiny, řečtiny, fyziky, hudby a anglické literatury. Vždycky mě bavila literatura a anglický jazyk. Četl jsem rád komiksy, jako byly například *Dandy*, *Beano* a *Eagle*, který pojednával o pilotu budoucnosti Danu Dareovi. Četl jsem také hodně hororových komiksů svých bratrů, které se dostaly výhradně pod pultem. Ať už se jednalo o jakýkoli námět, nebyl jediný den, kdy bych si něco nepřečetl. V Holte jsme se však učili Shakespeara, Homéra a poezii. Začal jsem vynikat v anglické kompozici, protože má představivost, která vždy byla bujná, pracovala přesčas.

Na Holte se občas děly dost podivné věci, alespoň na dnešní poměry. Chlapci a dívky měli oddělené vchody, a pokud byl chlapec přistižen, jak prochází dívčím vchodem, dostal výprask. Když

mi bylo třináct, zavedli pro katolické žáky „volnou hodinu“. Později jsem zjistil, že zatímco my katolíci jsme chytali lelky, ostatní děti měly sexuální výchovu. Kázeňské tresty v Holte bývaly docela kruté a neobvyklé, záleželo na učiteli. Učitel angličtiny, pan Hinds, nařídil provinilci, aby se před třídou ohnul a pak dostal čtyři až šest ran rákoskou na zadek, podle toho, co provedl. Pokud jste měli tu smůlu, že vás poslali k zástupci ředitele, panu Mordechajovi, nechal vás čtyřicet minut klečet na kamenné podlaze před svým kabinetem a pak vám nemilosrdně našlehal prutem.

Všichni se Mordechaje báli. Jednou mě srazil z kamenných schodů vedoucích k bráně chlapeckého vchodu. Mé provinění? Že jsem si nasadil čepici už ve škole, a ne až po odchodu. Před naším posledním sportovním dnem jsme se s několika dalšími spolužáky domluvili, že ho propíchneme oštěpem. Plán byl takový, že mi jako vyklouzne z ruky. Naštěstí – nebo naneštěstí, ať už se na to díváte z jakékoli úhlu – se ten den Mordechaj vůbec neobjevil. Abychom mu však nezůstali nic dlužní, celá parta mu poslední den pochcala dveře jeho kabinetu.

Ne všichni naši učitelé však byli tak děsiví jako Mordechaj. Pan Thompson byl mnohem mírnější, což z něj činilo oblíbený cíl různých žertíků. Před jednou hodinou mu jeden z největších lumpů nařezal všechny nohy u židle. Když se pan Thompson posadil, židle se složila a on si narazil záda. Šílel vzteky a začal nám nadávat do „sajrajtů z Astonké stoky“. Mám dojem, že se po tomto incidentu trochu zhroutil, protože byl pak pár měsíců v pracovní neschopnosti.

Můj nejhorší školní výprask však nebyl dílem učitelů, ale jedenácti kluků z konkurenčního fotbalového týmu. Během zápasu se strhla rvačka a já jednoho z hráčů přetáhl řetězem, který jsem nosil v brašně (jak už asi víte, v Astonu to tehdy bylo dost drsné, takže jste museli být stále připraveni!). Z hřiště jsem jezdil domů autobusem linky 33. Když autobus přijel a mí spoluhráči se do něj namačkali, pro mě už nezbylo místo. Zatímco jsem čekal na další

autobus, objevil se tým soupeřů a doslova ze mě vykopal duši. Když jsem se dostal domů, hrál jsem všemi barvami. Musel jsem mámě říct, že to byl obzvlášť brutální fotbalový zápas a že jsme samozřejmě prohráli.

V Holte jsem poznal svou první lásku. Byla to smíšená škola, a tak jsme navštěvovali taneční lekce, abychom se připravili na ročníkový ples. Ročníkový ples představoval v Anglii jakousi nízkonákladovou verzi maturitního plesu, bez slavnostního oblékání a přehnaných příprav. Učili nás spíš valčík a foxtrot než něco moderního či smyslného. A právě na tomto plese jsem se seznámil s Georginou, kterou jsem si o šest let později vzal.

Když mi bylo třináct, mohl jsem opustit dva předměty a zapsat si jiné, a tak jsem vyměnil hudbu a výtvarku za němčinu a ekonomii. Možná to vypadá divně, vzhledem k tomu, čemu jsem se pak většinu života věnoval, ale hodiny hudební výchovy v Holte nebyly právě strhující: učitel pustil na starém gramofonu nějakou desku s klasickou hudbou, a pak se rychle vypařil, aby se vrátil právě včas na konec hodiny, pokud se to tak dalo vůbec nazvat. Nejspíš tu hodinu strávil někde v hospodě.

ROKENROL

Nebyli jsme nijak zvlášť muzikální rodina. Vlastně až do příchodu Elvise jsme měli doma jen dvě elpíčka, obě nazpívala Ruby Murrayová, oblíbená zpěvačka z Belfastu, známá spíš pod rýmovanou přezdívkou „Curryová“. Populární hudba padesátých let ve Velké Británii byla neskutečně ponurá. Kromě Ruby poslouchal táta v rádiu ještě Jimmyho Shanda. To byl skotský folkový akordeonista a můj kůň to teda fakt nebyl. Dále poslouchal taneční orchestr Billyho Cottona, vokální skupinu The Stargazers a rozhlasový pořad stanice BBC *Sing Something Simple*, v kterém většinou účinkoval další vokální soubor Cliff Adams Singers doprovázený dalším

zatraceným akordeonem. Jistou hudební úroveň měl v telce snad jen kabaretní pořad *The Black and White Minstrel Show*, kde vystupovala skupina bílých chlapíků se začerněnými obličejí, kteří spolu se skupinou nezačerněných ženských zpívali písně amerického jihu. Strašně mě to deprimovalo a nenáviděl jsem to.

Hudební žánr, který velké části britské omladiny odhalil nové obzory, byl skiffle. Jeho hlavním průkopníkem byl Lonnie Donegan, jehož verze staré bluesové klasičky „Rock Island Line“, kterou proslavil Lead Belly, se stala roku 1956 velkým hitem. Hráči skifflových kapel byly velcí kutilové: hráč na „basu“ připevnil strunu k násadě od koštěte, na níž upevnil pikslu od čaje, zatímco „rytmickou sekci“ zastupovalo holé prkno. Jediný, kdo měl normální nástroj, byl zpravidla kytarista. Skiffle se ve své době trochu podobal punku – vybavení vyšlo na pár šupů a člověk ani nemusel umět moc dobře hrát, což bylo pro kluka z dělnické třídy, jako jsem byl já, ideální.

Jednou o Vánocích roku 1958 nebo 1959 jsem dostal pod stromeček dětskou truhlářskou soupravu, a tak jsem se rozhodl, že si vyrobím vlastní neotesanou kytaru, podobnou skifflové base. Tělo tvořil kus překližky, tyč ze sušáku na prádlo zastala funkci hmatníku a struny představovaly gumičky namotané kolem hřebíků zatlučených do těla. Nástroj sice nezněl moc pěkně, bylo to však lepší než nic.

V prvním ročníku na střední škole (nebo na vysoké, jak by to nazvali Američané) přinesl jeden můj spolužák akustickou kytaru a zeptal se, jestli ji někdo nechce koupit. Měla jen dvě struny a požadoval za ni dost nehoráznou částku deset šilinků (v dnešní době asi padesát pencí), což bylo nad mé možnosti. Můj bratr Paddy mi však tehdy dával šilink týdně za to, že jsem mu chodil nakupovat cigarety a limonády, a tak jsem ho přemluvil, aby mi dal těch deset šilinků jako zálohu.

Trvalo mi asi rok, než jsem přišel na to, že když položím prst na hmatník a zmáčknu strunu, změní se výška tónu. *Přelomový objev!* Nemohl jsem si ale dovolit dokoupit zbývající struny potřebné k hraní akordů, a tak jsem se naučil hrát melodické linky jen na dvě

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Into the Void***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.